

ves műszeres analitikai oktatásának tananyagát. Témavezetésével nagyszámú vegyész, gyógyszerész és kémianár készített szakdolgozatot vagy diplomamunkát, és 14 munkatársa szerzett PhD-fokozatot; közülük többen most is egyetemi oktatóként dolgoznak. Tanszékvezetői tevékenysége során a DE Szerves Kémiai Tanszékén a szerves kémikusok új generációját indította el a pályán, előrehadásukat figyelő szemmel követte, s ha tehette, támogatta. Munkájával jelentősen hozzájárult, hogy a KLTE TTK a DOTE-vel együttműködve a gyógyszerészképzés jogát elnyerte.

Természetszerű volt, hogy a minden feladatot a lehető legjobban megoldani akaró vezetőt a tudományos közéleti feladatok is nagy számban elérték. Hosszú évekig a TTK Kémiai Tanszék-csoport Koordinációs Bizottságának elnöke volt, 2001–2004 között pedig a TTK tudományos dékánhelyetteseként végzett felelősségteljes munkát. Széles körű tudományos szervezői tevékenységéből külön is megemlíti az OTKA-nál 1993 óta különféle beosztásban folytatott munkája. Ásándor jó sakkozói kvalitását itt is kamatoztatta: taktikusan, de igazságosan mindig elérte, hogy az ülések végére mindenki úgy érezze, jó döntés született, még ha nem is saját pártfogoltja került ki győztesen.

Az MTA Szerves és Bioorganikus Kémiai Bizottság és az MTA Flavonoidkémiai Munkabizottság elnöke volt. Eredményes oktató- és kutatómunkáját számos kitüntetéssel ismerték el; a legutolsó a Magyar Érdemrend középkeresztje (2018). Minden elismerés – s ezekből szép számmal akadt – érzelmileg megérintette. A meghatódáshoz elég volt egy kisebb tanszéki ünnepség, vagy egy évforduló is. Érzékeny ember volt, és ezt nem rejtette, nem is tudta volna véka alá rejteni.

Tanszékvezetői megbízatásának lejárta után, a 2008–2014-es időszakban a Debreceni Egyetemen egyetemi tanárként, majd 2015-től professor emeritusként végzett oktató- és kutatómunkát. Szoros kapcsolata a szerves kémiával egy életre szól. Hogy mennyire ízig-veéig oktató és kutató volt, jól példázza, hogy már nyugdíjasként, és sajnos romló egészségi állapotban, a korán elhunyt pesti pályatárs és kolléga, Dr. Kalas György diplomamunkát készítő, „elárvult” hallgatóinak segítségére sietett – heti rendszerességgel látogatta őket műegyetemi laborjukban, s látta el őket tanácsokkal, javította írásait. Nyugdíjazása után is erején felül járult hozzá a tanszéki kutatómunkához, több kutatási projektben volt résztvevő. Közleményeket állított össze, és otthonában gondosan rendszerezte a több évtizedes szintetikus munka során kapott vegyületeit egy vegyülettárban, amit onnan a Tanszékre szállított. Gazdagodtunk általa.

Távotzával életvidám, segítőkész és nagy tudású kutatót, oktatót és barátot veszítettünk el. Búcsúzzunk Tőle mély főhajrással és nagy szomorúsággal. Szelleme mindazokban, akik ismerték, tovább él és példaként szolgál. Emlékét megőrizzük.

Február 28-án lenne 78 éves.

Gottsegen Ágnes, Kurtán Tibor

• • • • •

Schneider Gyula (1931–2021)

Fájó szívvel értesültünk arról, hogy Schneider Gyula, a Szegedi Tudományegyetem Szerves Kémiai Tanszékének professor emeritusa, tanítómesterünk, kollégánk, pályatársunk, barátunk 2021. december 6-án, 90 éves korában, méltósággal viselt betegség következtében elhunyt.

Schneider Gyula 1931. október 17-én született Temesváron, ahonnan alig hatévesen, szüleivel és két bátyjával Magyarországra

ra – előbb Budapestre, majd Szegedre – költözött. Tanulmányait is itt végezte. A Piarista Gimnáziumban érettségizett, ezt követően a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Karára nyert felvételt. Kutatói pályafutását Szegeden még hallgatóként, Fodor Gábor professzor demonstratoraként kezdte. 1955-ben szerzett okleveles vegyész diplomát.

Friss oklevelével a Pécsi Orvostudományi Egyetem Orvosi Kémiai Intézetében helyezkedett el. Az intézetet akkoriban Cholnoky László professzor vezette. Az ő egyik fontos érdeme volt, hogy Zechmeister Lászlóval az elsők között vezette be a kromatográfiás módszer használatát a szintetikus szerves kémiában. Schneider Gyula ezt a Pécsen elsajátított izolálási technikát később sikeresen adaptálta szteroidok elválasztására. A POTE-n gyógyszerész szakos hallgatókat oktatót, közben tudományos kutatómunkát is folytatott, karotinoidkémiai témakörben.

1959-ben, édesapja halálát követően visszaköltözött Szegedre, hogy négy kisebb testvérének felneveléséből, iskoláztatásából ki vegye a részét. A Szegedi Tudományegyetem Szerves Kémiai Tanszékére került, ahol folyamatosan dolgozott, miközben a szegedi egyetem neve kétszer is megváltozott; 1962-ben József Attila Tudományegyetemre, majd 2000-ben vissza Szegedi Tudományegyetemre.

1960-ban A *karotinoidok autooxidációja* című disszertációja alapján szerzett egyetemi doktori, 1966-ban pedig a *Szomszéd-csoport-részvétel vizsgálata aliciklusos rendszerekben* című disszertációjával kémiai tudományok kandidátusa fokozatot. 1989-ben Az *A- és D-gyűrűben szubsztituált szteroidok szintézise és térszerkezete* című értekezésével akadémiai doktori címet nyert el.

1990-ben nevezték ki egyetemi tanárrá. 1992 és 1994 között a Szerves Kémiai Tanszék tanszékvezető-helyettese, majd 1994 és 1996 között vezetője volt. Oktató- és kutatómunkája szorosan kapcsolódott a Tanszék programjaihoz. Hosszú éveken keresztül oktatta a *Szerves kémia* főkéllégiumot és 1966-tól generációknak, folyamatosan, nyugdíjba vonulásáig az *Elméleti szerves kémia* című, kötelezően választható speciálkéllégiumot. Több speciális tárgy tematikájának összeállítását és oktatását látta el, PhD-hallgatóknak is tartott kurzust. Oktatómunkájának elismeréseként 1983-ban Kiváló munkáért kitüntetésben részesült. 1999-ben elnyerte a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat.

Schneider Gyula 1966-ban kapcsolódott be a szteroidok vizsgálatába, amely ma is a Tanszék egyik fő kutatási területe. Az 1,3-bifunkciós vegyületeknél felismert szomszéd-csoport-részvétellel lejáró reakciókat újszerű és változatos módon, sikerrel alkalmazta számos szteránvázas vegyület szintézisére. Fontosabb kutatási témái között szerepelt még a reakciók sztereokémiai vonatkozásának tanulmányozása, biológiailag aktív új szteroidok előállítása.

A szteroidok számos sikerre vezető kutatása széles körű együttműködés eredményeként alakult ki. Hazai vonatkozásban a Kőbányai Gyógyszerárugyárral (a Richter Gedeon NyRt.-vel) 1960 óta a mai napig folyik kutatás. Az OTKA fennállása óta támogatta a Schneider professzor által irányított szteránvázas vegyületek kutatását, vezető vagy résztvevő kutatója volt több támogatott pályázatnak. A nemzetközi együttműködések tekintve, 1970 óta a jénai Friedrich Schiller Egyetemmel, valamint a

Berlin-Adlershofi Kutatóintézettel alakultak ki közös kutatási programok, amelyek keretében több alkalommal, hosszabb-rövidebb idő eltöltésére volt lehetősége az NDK-ban.

Schneider Gyula 1966-ban Alexander von Humboldt-ösztöndíjat nyert el, amellyel Tübingenben, a világhírű Erich Hückel professzor mellett dolgozhatott volna. Ezt az ösztöndíjat azonban politikai okok miatt nem fogadhatta el, és csak 1990-ben vehette igénybe. Az őt ért hasonló méltánytalanságokat, megpróbáltatásokat, kudarcokat mindig derűvel, sajátos humorral, a problémákon felülemelkedve kezelte. A német ösztöndíj keretében Göttingenben, a Georg August Egyetem Szerves Kémiai Intézetében Lutz F. Tietze professzorral dolgozott együtt. Ennek a kapcsolatnak az eredményeként magyar–német TÉT együttműködések keretében 1997 és 2002 között 12 német doktoranduszhallgató töltött egy-egy hónapot Szegeden, a Szteroidkémiai Kutatócsoportban. 2000 és 2005 között a Solvay Pharmaceuticals GmbH-val (Hannover) megvalósított közös szteroidkutatási program nagymértékben hozzájárult a Szegedi Tudományegyetem nemzetközi hírének emeléséhez.

Kutatási eredményeit 185, döntőrészt tekintélyes nemzetközi folyóiratokban közzétett tudományos dolgozata, négy szabadalma és három könyve, illetve könyvfejezete dokumentálja. Kiemelkedő munkái a Wiley kiadó gondozásában 1993-ban, illetve 1997-ben megjelent *Rearrangement of alcohols, phenols, diols and peroxides*, valamint a Bartók Mihállyal közösen írt *Epoxidation of C=X double bonds* című könyvei.

Együttműködő partnerei itthon és külföldön elismerték tudását, korrektségét, megbízhatóságát, sokat adtak a véleményére.

Schneider Gyula a hazai tudományos közélet aktív résztvevője volt. Az MTA Szteroidkémiai Munkabizottságának (jelenleg Szteroid- és Terpenoidkémiai Munkabizottság) 1980-tól titkára, 1996-tól elnöke lett. Ezt a funkcióját élete utolsó napjáig betöltötte, aznap hunyt el, amikor utódját megválasztották, szinte órára pontosan tudta átadni jelképesen a stafétabotot. Ugyancsak elnöke volt 1990 és 2008 között a Szegedi Akadémiai Bizottság Szerves és Gyógyszerkémiai Munkabizottságának. Több évtizeden keresztül volt tagja az MTA Szerves és Biomolekuláris Kémiai Bizottságának.

Gazdag szakmai munkásságának elismeréseként 1996-ban Zemplén Géza-fődíjban részesült, a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztet 2007-ben kapta meg. A Kajtár Márton Emlékéremnek 2008-ban lett a tulajdonosa. Életműve elismeréseként 2010-ben a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége Eötvös József-koszorút adományozott részére.

Schneider Gyula professzor 90 éves koráig kutatott és oktatott, töretlen szellemi frissességgel, a fiatalokat megszágyonító kitarással, szakmaszeretettel, precizitással és szorgalommal. Sokat tett a fiatal tehetségek, a szakmai utánpótlás nevelése és támogatása érdekében. Egykori tanítványai sorsa mindig érdekelte, figyelemmel kísérte életük alakulását. Volt tanítványai közül hárman ma is a Szerves Kémiai Tanszék munkatársai. A Rosztóczy Alapítvány kuratóriumi tagjaként több fiatal kutatót segített amerikai ösztöndíjhoz.

Kivételes életpályát tudhat maga mögött; több mint 66 éven át művelhette a szintetikus szerves kémiát, amely a munkája és egyik kedvelt hobbija is volt egyúttal. Ezen túlmenően – többek között – szerette az operát, a festészetet, otthonában számos növényt gondozott.

2021. december 17-én gyászoló családja, volt tanítványai, barátai, kollégái, tisztelői, ismerősei kísérték utolsó útjára a szegedi Alsóvárosi Temetőben. Emlékét szívünkben megőrizzük! Nyugodjék békében!

Wölfling János

Cseh Sándor (1967–2021)

2021. október 24-én váratlanul elhunyt dr. Cseh Sándor, a TargetEx Kft. ügyvezető igazgatója és résztulajdonosa.

Cseh Sándor 1967. március 15-én Zalaegerszegen született, és ott érettségizett a Zrínyi Miklós Gimnáziumban. Ezt követően

felvételt nyert az ELTE TTK vegyész karára. Diplomamunkáját és PhD-dolgozatát Závodszy Péter akadémikus, egyetemi tanár irányításával írta az MTA Enzimológiai Intézetében, 1997-ben. Szakmai érdeklődése ekkor fordult a molekuláris biológia és az immunológia területe felé. Párhuzamosan a Közgazdaságtudományi Egyetemen közgazdasági szakoklevelet szerzett.

A következő években külföldi tanulmányutakon bővítette szakmai tudását. 1999 és 2001 között FEBS posztdoktori ösztöndíjas volt Grenoble-ban; 2001 és 2003 között a Tennessee Egyetemen (Memphis, USA), Tigyi Gábor kutatócsoportjában dolgozott.

Hazatérése után a frissen alakult biotechnológiai spin-off vállalkozás, a RecomGenex kutatási igazgatója lett, majd egy kétéves kiterőt követően (Produkem Kft., Vác, cégvezető), 2005-től tragikus elhunytáig a RecomGenex/TargetEx ügyvezető igazgatójaként tevékenykedett. Részt vett a vállalkozás függetlenné válásában 2007-ben (a cég ekkor kapta a mai TargetEx nevet), és immár résztulajdonosként a cég önálló működésének megszervezésében és felvirágoztatásában.

Hatalmas munkabíráásával, elkötelezettségével életben tudta tartani a vállalkozást a 2008-as gazdasági válság idején is, számos európai és hazai pályázat elnyerése által. Új szakmai kapcsolatok kiépítésével gyógyszerkutatást támogató szolgáltatásokat nyújtott (fehérje-expresszió, esszéfejlesztés, biológiai szűrés) a Richter Gedeon Zrt., PharmaHungary és mások számára, majd a portfólió bővítésével elsősorban molekuláris biológiai fejlesztéseket vállalt biotechnológiai cégek (CEVA, FluArt, Elbion stb.) számára.

Vezetése alatt sikerült az angliai PCR Biosystems céggel partnerségi kapcsolatot létesíteni, ami új piaci lehetőségeket és nemzetközi elismertséget hozott a TargetEx számára. A kapcsolat keretében és számos sikeres új fejlesztés eredményeként jött létre a diagnosztikai enzimes portfólió, amely a Covid-19 járvány hátterében komoly piaci sikerhez vezetett, és megteremtette a cég hosszú távú fejlődését ebben a szektorban. Ennek eredményeként is a vállalkozás létszáma közel 20 főre bővült, és magasan kvalifikált munkaerő-állományt sikerült verbuválni.

Váratlan halála egy sikeres szakmai és vezetői életét tört meg. Fiatalon hagyott itt minket, de teljes életet élt és egy virágzó vállalkozást hagyott maga után. Munkatársai irányában maximális lojalitás, empátia és korrektség jellemezte, mindenkivel szinte baráti kapcsolatot ápolt. Távozása hatalmas veszteség a TargetEx és a biokémiai, molekuláris biológiai szakmai közösség számára is.

Emlékét szeretettel és tisztelettel megőrizzük, nyugodjék békében!

Dormán György